

1. Beata Oxenstierna, gift Spens, f. 1687, d. 1735. Porträtt av J. H. Scheffel; texten på porträttet har tillkommit senare och lyder: Grefvinnan Beata Oxenstierna: g. m. Carl Gust: Spens Hofmarsk: och Öf:hofjägmästare. (Nationalmuseum).

En karolinsk husfru

AV ERIK SPENS

Hovrättsråd, Danderyd

Första uppsatsen i Manne Hofréns år 1945 utgivna, numera svåröverkomliga bok *Människor och miljöer* har fått rubriken "Karolinsk husmodersvisdom". Boken bär underrubriken "Kulturbilder ur brev och dagböcker" och uppsatsen berättar om "Beata Oxenstiernas kokbok och huskurer". Ur en pergamentsbunden foliovolym, som förvaras i Kalmar läns museums arkiv och i vilken den första anteckningen infördes den 24 september 1705 å det gamla Oxenstiernaslottet Margretelund i Roslagen, har Hofrén återgett en lång rad uppgifter, som belyser tillvaron i fest och vardag under tidigt 1700-tal.

Beata Oxenstierna hade, då hon påbörjade sin "Kookebook", nyss fyllt 18 år. Hon hade några år tidigare förlorat sin far greve Gabriel Oxenstierna af Croneborg, som en tid varit drottning Kristinas guvernör över Öland och Gotland och som var sonson till Axel Oxenstiernas yngre bror riksdrotsen Gabriel Oxenstierna. Troligen fick den unga damen nedteckna sina första recept under ledning av sin mor friherrinnan Elsa Barbro Sparre.

Boken innehåller icke endast matlagningsrecept. Egentligen består den av fyra olika delar men indelningen är inte helt konsekvent genomförd. I den första delen återfinns recepten på mat och dryck. Denna del är paginerad till och med sidan 295 och recepten är numrerade till och med sidan 260. Antalet numrerade recept uppgår till 570 och därefter följer å de paginerade sidorna ytterligare 60 recept. Drygt ett 10-tal av recepten har nedtecknats av annan hand än Beata Oxenstiernas. Över recepten å de paginerade sidorna har upprättats ett utförligt alfabetiskt register med sidhänvisningar, vilket register omfattar 12 sidor. Men mellan de paginerade sidorna och registret finns 16 sidor, som fyllts med vad som kan betecknas som läkarrecept. Efter denna egentliga kokbok jämte dess register följer en avdelning med läkarrecept och beskrivning

av huskurer av olika slag jämte en förteckning å närmare 100-talet växter, som ansetts vara av intresse i detta sammanhang. Flera av dessa recept och beskrivningar gäller skönhetsvård. Denna avdelning, som av Hofrén betecknats om "abbeteksbook", börjar med ett par recept på tyska språket och några av de följande recepten har skrivits på franska. Avdelningen har paginerats till och med sidan 98 men omfattar ungefär 200 sidor. I denna avdelning ingår en särskild "Fäргеbook", innehållande 38 numrerade beskrivningar av olika sätt att färga i huvudsak textilier. Boken avslutas med en diverseavdelning om ett 30-tal delvis särskilt paginerade sidor å vilka berättas t.ex. om medel mot mullvadar i trädgårdar och om sätt att fördriva vägglöss. Vad som från början betecknats som "Kookebook" har tydligen tämligen snart fått ett betydligt mer omfattande innehåll. I vår tid skulle Beata Oxenstierna ha kunnat bli en framträdande medlem i en samlarförening.

Man vet alltså exakt vilken dag Beata Oxenstierna började göra anteckningar i sin kokbok. Tyvärr finns beträffande recepten i fortsättningen inte några tidsbestämningar, vilket må vara ett memento för läsare som samlar recept att alltid noggrant datera recepten. Men receptets ursprung bör också anges. Beata Oxenstierna har ibland angett av vem hon fått receptet och i större omfattning i "abbeteksbooken" än i den egentliga kokboken. Hofrén uppräknar namn å många receptgivare och fler kan nämnas. I några fall anges vederbörande endast med initialer, som numera svårligen kan identifieras. Med hjälp av ett par av namnen kan man i någon mån i tiden följa receptavskrivningen. Ett recept har lämnats av "mons:r Sijcre", varmed bör avses André Sicre, vilken utpekats som Karl XII:s mördare. Sicre kom till Sverige 1714 och lämnade landet 1728. Någon gång under denna tid och kanske först efter fälttåget i Norge torde detta recept ha tillhandahållits. Ett annat namn utvisar, att Beata Oxenstierna fortsatt att nedteckna recept i vart fall till slutet av 1720-talet. Bland läkarrecepten i den egentliga kokboken nästan omedelbart före registret finns ett recept på franska, som hon fått av "comte Castigea". Den franske ministern greve de Casteja, om vilken kan sägas att han stod fadder till det svenska hattpartiet, kom till Sverige 1728 och det är kanske inte sannolikt att han överlämnat sitt recept omedelbart efter sin ankomst.

Sedan Hofréns bok utkom, har utgivits ett par böcker, som borde kunna vara till hjälp vid fastställande av proveniensens av åtminstone några av Beata Oxenstiernas matrecept. Richard Du Rietz har 1953 utgivit sin med fog som förtjänstfull betecknade kokboks-bibliografi *Gastronomisk spegel* och 1962 utkom med företal av Per Erik Wahlund i ny utgåva under titeln *En gammal svensk kokbok* vad som kanske bör betraktas som den äldsta kokboken på svenska, tryckt första gången 1650. Men en jämförelse mellan denna kokbok och Beata Oxenstiernas receptsamling har inte varit framgångsrik. I båda finns emellertid ett omskrivet kryddrikt recept å "Polensk giädda", vilket sedermera överståthållaren friherre Axel Sparre (1620–1679) som svensk delegat i Polen 1645 fick med sig hem och vilket närmare redovisats av Åke Nisbeth i hans uppsats "En 1600-talskokbok på Gripenberg" (Arte et Marte 1971). Vid detta recept har Beata Oxenstierna antecknat "Probat".

Den stora kokboken var inte Beata Oxenstiernas första anteckningsbok. I en bok av betydligt blygsammare format (16×10,5 cm) men försedd med kraftiga läderpärm har hon på franska antecknat att den inköpts i Stockholm den 26 januari 1704. I denna bok har väninnorna skrivit sina namn med några rader ur en dikt eller en liten älskvärdhet mot bokens ägarinna. Åtminstone två av hennes väninnor innehade en sådan stambok. En av dessa böcker, som tillhörde Stina Leijonhufvud (1675–1727), har utförligt presenterats av hennes sentida släkting Sigrid Leijonhufvud i uppsatsen "En gammal visbok" (*Ur svenska herrgårdarsarkiv*; 1902). I uppsatsen omnämns också den andra, Helena Lützwow (1685–1734) tillhöriga boken. I båda dessa böcker har Beata Oxenstierna lämnat bidrag och i den senare har hon troligen 1706 utöver ett egenhändigt skaldeförsök inskrivit dikten "Adieu från sin vän". Författarskapet till denna dikt har tillagts Fredrik von Preutz (1675–1701), som var gift med Stina Leijonhufvud. I dikten skildrar han sina känslor då han ett par månader efter bröllopet måste taga avsked av sin unga fru och följa armén. Ungefär ett halft år efter bröllopet avled han av sår, som han fått i slaget vid Narva. Dikten har tydligen intresserat Beata Oxenstierna men för sin egen bok tycks hon ungefär samtidigt ha tappat intresset. Endast tio av hennes väninnor har i boken i varierande ordalag ofta på franska språket försäkrat "chère et aimable Beata" "beständig vänskap" och trohet.

av huskurer av olika slag jämte en förteckning å närmare 100-talet växter, som ansetts vara av intresse i detta sammanhang. Flera av dessa recept och beskrivningar gäller skönhetsvård. Denna avdelning, som av Hofrén betecknats om "abbeteksbook", börjar med ett par recept på tyska språket och några av de följande recepten har skrivits på franska. Avdelningen har paginerats till och med sidan 98 men omfattar ungefär 200 sidor. I denna avdelning ingår en särskild "Färgebook", innehållande 38 numrerade beskrivningar av olika sätt att färga i huvudsak textilier. Boken avslutas med en diverseavdelning om ett 30-tal delvis särskilt paginerade sidor å vilka berättas t.ex. om medel mot mullvadar i trädgårdar och om sätt att fördriva vägglöss. Vad som från början betecknats som "Kookebook" har tydligen tämligen snart fått ett betydligt mer omfattande innehåll. I vår tid skulle Beata Oxenstierna ha kunnat bli en framträdande medlem i en samlarförening.

Man vet alltså exakt vilken dag Beata Oxenstierna började göra anteckningar i sin kokbok. Tyvärr finns beträffande recepten i fortsättningen inte några tidsbestämningar, vilket må vara ett memento för läsare som samlar recept att alltid noggrant datera recepten. Men receptets ursprung bör också anges. Beata Oxenstierna har ibland angett av vem hon fått receptet och i större omfattning i "abbeteksbooken" än i den egentliga kokboken. Hofrén uppräknar namn å många receptgivare och fler kan nämnas. I några fall anges vederbörande endast med initialer, som numera svårligen kan identifieras. Med hjälp av ett par av namnen kan man i någon mån i tiden följa receptavskrivningen. Ett recept har lämnats av "mons:r Sijcre", varmed bör avses André Sicre, vilken utpekats som Karl XII:s mördare. Sicre kom till Sverige 1714 och lämnade landet 1728. Någon gång under denna tid och kanske först efter fälttåget i Norge torde detta recept ha tillhandahållits. Ett annat namn utvisar, att Beata Oxenstierna fortsatt att nedteckna recept i vart fall till slutet av 1720-talet. Bland läkarrecepten i den egentliga kokboken nästan omedelbart före registret finns ett recept på franska, som hon fått av "comte Castigea". Den franske ministern greve de Casteja, om vilken kan sägas att han stod fadder till det svenska hattpartiet, kom till Sverige 1728 och det är kanske inte sannolikt att han överlämnat sitt recept omedelbart efter sin ankomst.

Sedan Hofréns bok utkom, har utgivits ett par böcker, som borde kunna vara till hjälp vid fastställande av proveniensens av åtminstone några av Beata Oxenstiernas matrecept. Richard Du Rietz har 1953 utgivit sin med fog som förtjänstfull betecknade kokboks-bibliografi *Gastronomisk spegel* och 1962 utkom med företal av Per Erik Wahlund i ny utgåva under titeln *En gammal svensk kokbok* vad som kanske bör betraktas som den äldsta kokboken på svenska, tryckt första gången 1650. Men en jämförelse mellan denna kokbok och Beata Oxenstiernas receptsamling har inte varit framgångsrik. I båda finns emellertid ett omskrivet kryddrikt recept å "Polensk giädda", vilket sedermera överståthållaren friherre Axel Sparre (1620–1679) som svensk delegat i Polen 1645 fick med sig hem och vilket närmare redovisats av Åke Nisbeth i hans uppsats "En 1600-talskokbok på Gripenberg" (Arte et Marte 1971). Vid detta recept har Beata Oxenstierna antecknat "Probat".

Den stora kokboken var inte Beata Oxenstiernas första anteckningsbok. I en bok av betydligt blygsammare format (16×10,5 cm) men försedd med kraftiga läderpärmor har hon på franska antecknat att den inköpts i Stockholm den 26 januari 1704. I denna bok har väninnorna skrivit sina namn med några rader ur en dikt eller en liten älskvärdhet mot bokens ägarinna. Åtminstone två av hennes väninnor innehade en sådan stambok. En av dessa böcker, som tillhörde Stina Leijonhufvud (1675–1727), har utförligt presenterats av hennes sentida släkting Sigrid Leijonhufvud i uppsatsen "En gammal visbok" (*Ur svenska herrgårdsarkiv*; 1902). I uppsatsen omnämns också den andra, Helena Lützw (1685–1734) tillhöriga boken. I båda dessa böcker har Beata Oxenstierna lämnat bidrag och i den senare har hon troligen 1706 utöver ett egenhändigt skaldeförsök inskrivit dikten "Adieu från sin vän". Författarskapet till denna dikt har tillagts Fredrik von Preutz (1675–1701), som var gift med Stina Leijonhufvud. I dikten skildrar han sina känslor då han ett par månader efter bröllopet måste taga avsked av sin unga fru och följa armén. Ungefär ett halft år efter bröllopet avled han av sår, som han fått i slaget vid Narva. Dikten har tydligen intresserat Beata Oxenstierna men för sin egen bok tycks hon ungefär samtidigt ha tappat intresset. Endast tio av hennes väninnor har i boken i varierande ordalag ofta på franska språket försäkrat "chère et aimable Beata" "beständig vänskap" och trohet.

Den lilla boken bär vittnesbörd om bristen på uppvaktande kavaljerer under det pågående kriget. Två herrar har tecknat sina namn i boken, varav den ene är Beatas yngre bror. Dessutom finns ytterligare ett namn – M. Oxenstierna – som inte med säkerhet kunnat identifieras. De unga damernas öden ger också belägg för vad denna brist kunde innebära beträffande möjligheterna att gifta sig. Stina Leijonhufvud, den äldsta av dem, hade hunnit bli krigsänka men blev några år därefter omgift. Helena Lützow och ytterligare en av väninnorna skulle förbli ogifta. Av de övriga blev fyra gifta i 30-årsåldern och en femte, då hon var 45 år gammal. En blev visserligen gift som 18-åring men hennes man var ungefär 30 år äldre än hon. Den yngsta av väninnorna var 21 år, då hon blev gift 1712. Då var Beata Oxenstierna själv gift sedan ett par år. Hon hade i januari 1710 ingått äktenskap med en hemkommen ”avdankad” krigare friherre Carl Gustaf Spens. Denne hade 19 år gammal vid det stora krigets utbrott blivit volontär vid livregementet till häst, för vilket hans far var chef, och senare deltagit i landstigningen på Seland. Som kornett bevistade han ”den skarpa fäktingen” vid Pitschour och som löjtnant ”hjältesteget över Dünaströmmen” och det ”berömliga” slaget vid Klissow samt befordrades 1703 till ryttmästare. Men några år senare fick han lämna sin tjänst på grund av ”en sjuklig kropp och en början till den svåra stenplågan, som ock slutligen blev hans banesot”. Det recept som den franske ministern de Casteja lämnat avsåg denna sjukdom. I likpredikan över Beata Oxenstierna – den är liksom likpredikan över hennes man tryckt – sägs att hon fick se sin ”herre och man” ”ofta i sådana sjukdomar, som hotade henne med ett sorgligt änkestånd”. Han skulle emellertid överleva henne i mer än femton år.

Hennes förste son, som fick namnet Jakob efter farfadern, föddes i december 1710 i Ärila socken i Södermanland. Det var det stora peståret, då alla försökte lämna den smittade huvudstaden. Beata Oxenstierna har nedtecknat recept, som skulle vara ”souveraint” mot den fruktade sjukdomen. Men hon har också antecknat recept å vatten ”att bada sig med sedan man är förlossad”. 1712 blev hennes svärfar – då kungligt råd och president i bergskollegium – upphöjd i grevlig värdighet, vilken upphöjelse hon och hennes man också blev delaktiga av. Samma år instiftade hennes svärföräldrar till förmån för hennes man Höja egendom i

Uppland som fideikomiss ”till Spenseslägtens conservation”. I den mån hon på denna gård försökt pröva sina matrecept, fick hon hålla till i flygeln, där köket under denna tid var inrymt. Men familjen torde inte i någon större omfattning ha bott på Höja. De följande fyra barnen är alla med två års mellanrum födda på Margretelund, som deras mormor ännu hade kvar. Andre sonen föddes 1712 och fick det gamla Oxenstiernanamnet Gabriel. I fortsättningen skulle Beata Oxenstierna ”uti svåra barnsnöder av de dödeligaste tillfällen få en påminnelse om Evas lystnad”¹. Om de tre följande barnen – två döttrar och en son – är antecknat att de ”redan ur lindan vände om till sin Skapare”. De bör alla vara gravsatta i den oxenstiernska graven i Österåkers kyrka. Under vistelsen på Margretelund har säkerligen flera av recepten nedtecknats. Många recept avser barnsjukdomar. Åtskilliga matrecept synes förutsätta en stor lantushållning med en väl tilltagen fruktträdgård och även – som ofta brukligt var – en särskild körsbärsträdgård. Troligen har i en kryddgård odlats en del av de av Beata Oxenstierna förtecknade växterna. Vid denna tid var köket, där matrecepten provades, beläget i slottets källare.

Carl Gustaf Spens hade vid sin hemkomst blivit utnämnd till kammarherre hos prinsessan Hedvig Sofia med uppdrag att under Arvid Horns överinseende handleda hennes son den unge hertigen av Holstein ”i de stycken som en så hög person voro nödige och prydelige”. Carl Gustaf Spens har fått vitsord om sig att han fann ”i ungt folks umgänge och undervisning ett särdeles nöje”. Sedan Hedvig Sofia avlidit 1708, synes Carl Gustaf Spens mer och mer ha kommit i gunst hos hennes yngre syster Ulrika Eleonora. I ett numera förkommet brev har hon föreslagit sin bror att Carl Gustaf Spens skulle få en 1714 ledig hovstallmästarbefattning. Kungen svarade emellertid i brev från Demotica kort före sin hemfärd, att han redan utnämnt annan person, men tillade: ”Alltså kunde Spensen denna gången intet hjälpas; men vid annat tillfälle lærer det kunna ersättas.” Två år senare stod han i tur och blev då utnämnd till hovjägmästare. Samma år döptes parets yngsta snart avlidna dotter till Ulrika Beata. Troligen har den då med Fredrik av Hessen förmälda prinsessan stått fadder till den lilla flickan. Året efter Karl XII:s död, då Ulrika är regerande drottning, blir Carl Gustaf Spens hovmarskalk och påföljande år sänds han till Paris för att i

högtidliga former notificera franska hovet om Fredriks upphöjelse på svenska tronen. Ännu ett år senare fick paret ytterligare en son. Denne döptes till Fredrik Gustaf samt blev omedelbart på kungens befallning ”i vaggan inskriven som förare vid livgardet” som tack för kungens ”höga fadderskap”. Samma år blev Carl Gustaf Spens utnämnd till överjägmästare på Öland. I båda makarnas likpredikningar tituleras han överhovjägmästare men när han tillagts denna titel är ej utrett. Med politik torde Carl Gustaf Spens inte ha sysslat i någon nämnvärd omfattning. Han blev dock, sedan hattpartiet 1738 övertagit makten, året därefter uppförd på riksrådsförslag men undanbad sig detta ämbete. Då ordensväsendet infördes i Sverige 1748, skall han ha blivit den ”förste utnämnde Svärds-Riddaren”.²

Om resan till Paris avsatt några spår i kokboken kan ej avgöras. Själv har Beata Oxenstierna inte följt med på resan men hennes man kan ha fört med sig hem något eller några recept.

1718 såldes Margretelund. Familjen torde därefter i huvudsak ha bott i Stockholm. Enligt vad som brukar anses som Stockholms första adresskalender var Carl Gustaf Spens ”vid Diurgården boendes”. På Djurgården bodde också en av hovjägarna samt mästerefalkeneraren. Carl Gustaf Spens disponerade mark nedanför Styrmansgatan och under denna tid drogs Storgatan vidare österut från Styrmansgatan. Denna väg var emellertid privat och den som ville använda vägen måste betala avgift i en vaktstuga, varför korsningen mellan de två gatorna kallades för ”Greve Spens’ tull”. Redan 1717 hade kyrkorådet i Hedvig Eleonora församling erbjudit sig att, om ”Hr HovJägmästaren skulle behaga de främsta bänkarna för sig och sin grevinna”, låta laga dessa bänkar. De båda främsta bänkarna intill koret blev också försedda med nya dörrar och nytt galleri.

Makarna fick 1724 ännu en son, som fick namn efter fadern. Beata Oxenstierna synes ha haft anledning att bekymra sig inte bara för mannens hälsa utan också för sin egen. Det förefaller som om hennes intresse mer och mer koncentrerats på recepten i ”abtecksboken” – hon brukade ”läkedomar såsom hon tänkte att leva beständigt”. Påfallande många av recepten avslutas med endera ”Probatum” eller ”proberat”, vilket dock kanske inte alltid innebär att hon för egen del provat receptet. I samlingen finns flera

recept mot tandvärk och beträffande ett par av dessa har hon antecknat ”av mig själv proberat”. Åtskilliga recept har hon fått av läkare. Beträffande ett av de tidigaste recepten har hon skrivit ”lärt av Doktor Grim”, dvs. Herman Niclas Grim, som 1710 förordnades till pestmedicus men påföljande år smittades av sjukdomen och avled. Ungefär 150 sidor fram i ”abtecksboken” har beträffande ett recept antecknats ”av Grimmen åt mig”. Ytterligare ett recept anges vara utställt av ”Grimmen”, som torde vara regementsfältskären Rudolph Gustaf Grim. Han bör ha kommit till Stockholm 1726, då han transporterades från ett regemente i Finland till Svea artilleri. Dessa två recept följs tämligen omedelbart av ett annat ”givit av Doctor Ahnhorn åt mig”. Konung Fredriks livmedicus Barthold Ahorn vistades de första åren av 1720-talet i Stockholm, dit han återvände efter att ha varit tre år i Tyskland. Ett knappt tiotal sidor före Ahorns recept har införts ett recept av ”Doctor Ribbe”. Evald Ribe (1701–1752) återkom till Stockholm 1726 efter långvariga studier utomlands och blev omedelbart utnämnd till hovmedicus. Före de tre senast nämnda läkarna redovisas som receptgivare de båda assessorerna i medicinska kollegiet Lindestolpe (1678–1724) och Nordenheim (1681–1740) samt även Evald Ribes farbror arkiater Mattias ”Ribbe” (1676–1723), adlad Riben, som blev preses i detta kollegium. En av stiftarna av medicinska kollegiet var drottning Kristinas livmedicus doktor Du Rietz (1607–1682). Ett av honom utställt recept överlevde honom i flera decennier och har förhållandevis tidigt skrivits in i boken. Ett recept å opiumpill – ”receptet är giftigt” – har Beata Oxenstierna fått av ”abtekaren på Biörn”. Apoteket Vita Björn var till 1723 beläget i fastigheten Nybrogatan 1 men flyttades nämnda år några kvarter norrut.

Beata Oxenstierna fick också andra bekymmer. De två äldsta sönerna Jakob och Gabriel, som från slutet av 1720-talet bedrev studier i Uppsala, blev invecklade i en uppmärksammas skilsmässorättegång mellan biskopsdottern Margareta Benzelia och hennes trettio år äldre man professorn Andreas Norrelius. De båda bröderna blev liksom några andra adliga studenter hörda i målet angående sina besök hos den unga frun men blev dock aldrig placerade på de anklagades bänk. Kort efteråt lämnade Gabriel studier i Uppsala för att ägna sig åt den militära banan. de Casteja

hade förgäves försökt förmå svenskarna att sluta upp i det polska tronföljdskriget, som bröt ut 1733. Men flera yngre svenska officerare sökte sig i polsk tjänst, bland dem Gabriel Spens, och kanske har de Casteja medverkat till att Gabriel Spens bytte ut sin fänriksbeställning vid Dalregementet mot en kaptensfullmakt vid koning Stanislaus' dragonregemente. Vid belägringen av Danzig blev Gabriel Spens sårad i en axel. Efter stadens fall 1734 gick han i fransk tjänst och blev kapten vid det berömda regementet Royal Suédois. Han var kvar i denna tjänst, då Beata Oxenstierna avled den 4 november 1735 och vid hennes "Högt-ansenliga Jordefärd i Ladugårds-Lands Kyrkan" tio dagar senare uppgav dåvarande komministern i församlingen Johan Göstaf Hallman i sin här förut åberopade predikan, att Gabriel Spens "får nu snart till sitt läger vid Rheinströmmen bedröveliga tidningar om sin Fru Moders död."

För Beata Oxenstierna bör döden ha kommit som en befriare. I likpredikan över henne berättas om "ett hjältemodigt tålmod i ett hårt lidande. De sista tre åren av hennes livstid voro liksom en kedja av sjuklighet och hälften av det sista har dem alla övergått och de sista veckorna voro intet annat än en långsam död". "Hennes utmagrade kropp och de försvunne krafter utviste nogsam dödsslågornas bitterhet." "Hennes lidande hade emot slutet av hennes levnadsafton hunnit den höjd att en rättskaffens åskådares ögon kunde intet annat än --- wattnas med tårar." Hallman vittnar vidare i sin predikan att Beata Oxenstierna "under allt detta genom den Högstes nåd bibehållit samma sinnes ro, samma invärtes nöje och samma frimodighet som någondera av oss i våra bästa hälsodagar". Hon hade själv "Guds ord av Davids 71 Psalm med ett dubbelt NB (nota bene) uti sin egen Bibel utmärkt och till sin liktext utvalt". Denna text – "Psalm 71, vers 5, 6" – lyder i något moderniserad form:

Du är min tillflykt, Herre, Herre,
mitt hopp alltifrån min ungdom.
På dig har jag förlitat mig alltifrån moderslivet;
du har dragit mig ut ur min moders liv;
min berömmelse är alltid av dig.

Även i bunden form har Beata Oxenstierna – "En högtälskelig Husfru och Maka" – blivit bedömd. Vid hennes likpredikan är

fogad en "graf-skrift" av Laurent Hallman. I tjugi verser, som också är separat tryckta under titeln "Döds-tanckar etc", lovordas hennes gudfruktighet och ödmjukhet. Poeten uttrycker sig om henne i något kryptiska ordalag:

"hon var så låg för sig som hon var hög för oss";
dvs. – enligt nutida språk – hon var för egen del anspråkslös men av andra högt värderad. Med detta omdöme bör sammanställas vad hennes församlingspräst säger: "utan högmod och utan nedrighet vann hon så många sinnen som hon umgicks med."

I det föregående har om Beata Oxenstierna lämnats uppgifter, som hämtats från hennes egen tid. Av en tillfällighet har emellertid för kort tid sedan framlagts en karakteristik av henne, som tillkommit i annan ordning. Denna karakteristik och dess tillkomst skall också här redovisas. Det må ankomma på läsaren att själv göra de reflektioner och kommentarer som de lämnade uppgifterna kan föranleda.

Beata Oxenstiernas "Kookebook" kopierades hösten 1971. I detta sammanhang överlämnades en extra kopia av sidan 106 i den egentliga kokboken till grafologen Brith Kers under uppgift om att skribenten var en svensk adelsdam, född i Stockholm 1687, och att stilprovet var taget ur en kokbok, omfattande 550 handskrivna sidor och daterad 1705. Brith Kers har analyserat handstilen och avgivit ett den 24 oktober 1971 dagtecknat utlåtande. Slutsatserna i detta utlåtande kan sammanställas på följande sätt: Skribenten är van att säga ifrån och få sin vilja genomförd men kan inte lätt anpassa sig till andra. Hon är anstolt och vill göra intryck på sin omgivning. Men hon är diplomatisk och klok. Hon är mångsidig och kan betecknas som en konstruktivt skapande natur. Kännetecknande för henne är även verklighetssinne, saklighet, grundlighet, koncentrationsförmåga men också detaljsinne. Samtidigt är hon aktiv och full av initiativ och uppslag. Raskt och utan tvekan övergår hon från ord till handling och ägnar sig med liv och lust åt sina uppgifter. Hon är alltså handlingskraftig men även viljestark samt uthållig och pålitlig. Hon går rätlinjigt fram och har bestämda mål. Hon ådagalägger självbehärskning men är dock en känslomänniska och som sådan impulsiv, ehuru hon vill iakttaga föreskrivna konventioner och i sitt umgänge med andra

